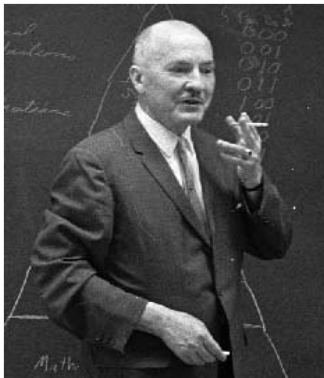

„Vesmír nikdy nedával zmysel. Myslím, že bol vybudovaný ako štátna zakázka.“

Robert A. Heinlein

Obsah

Práce veľa, pracujúcich málo
str. 2

Elektrárň za všetky autá
str. 2

Odp. položka nás neochráni
pred bláznivým rastom min.
mzdy
str. 3

Počet zamestnancov stále pod
2 miliónmi
str. 4

Zabíja kopírovanie tvorivosť?
str. 5

Zamestnaní odpracujú menej
ako pred krízou
str. 7

Slaky zadarmo - déj' v reálnom
socializme
str. 8

Google Galt
str. 10

Zavádzajúca produktivita
práce
str. 10

Kríza v Európe v roku 2014
str. 11

Cena štátu na univerzitách v
Nitre
str. 12

Editorial

Richard Ďurana

Od januára sa opäť – tento krát najväčším skokom v histórii Slovenska – zvyšuje minimálna mzda. Tejto téme sa INESS venuje pravidelne a čo-to ste si mohli prečítať aj v minulom čísle. Niektorí ekonómovia rast minimálnej mzdy obhajujú rastom produktivity. Vývoj mzdy by podľa nich mal kopírovať túto veličinu. Prečo je tento názor nesprávny a až nebezpečný, ak sa na jeho základe robia závery pre hospodársku politiku, vysvetľujeme v článku *Zavádzajúca produktivita práce*. Slovensko, ktoré zúfalo čaká na výraznejšie hospodárske oživenie, ktoré so sebou prinesie nové pracovné miesta, tak namiesto vdychnutia nádeje v podobe deregulácie trhu práce dostane ďalší bozk od ľadovej kráľovnej. Ako píšeme v článku *Odpočítateľná položka nás neochráni pred bláznivým rastom minimálnej mzdy*, negatívny dopad rastu minimálnej mzdy nevykompenzuje ani zavedenie odvodovej odpočítateľnej položky na nízke príjmy. Na Slovensku sa pritom podľa nášho odhadu odpracuje o takmer 5 % hodín menej ako v roku 2008, kedy sa začali prejavovať dôsledky krízy. V tomto čísle nájdete tri články, ktoré sa venujú štatistikám trhu práce na Slovensku.

Kopírovanie zabíja tvorivosť a inovácie, hovorí sa. Ak vynálezca/autor nebude mať svoj výtvor chránený a ktokoľvek ho bude môcť kopírovať, nebude mať motiváciu tvoriť. Intuitívne tomu asi aj väčšina z nás uverí. Má ale toto tvrdenie oporu vo faktoch a teórii? Aké sú skutočné dopady práv duševného vlastníctva? V dvoch článkoch *Zabíja kopírovanie tvorivosť?* sa snažíme predostrieť, prečo by nás táto téma mala zaujímať.

Vo verejných diskusiách k niektorým témam častokrát dominujú emócie a tvrdenia, ktoré nemajú oporu vo faktoch. Typickým príkladom, kde je odborníkom každý, je globálne otepľovanie a klimatické zmeny. Preto považujeme za dôležité predkladať čísla, ktoré uvedú do reálnej perspektívy, tak ako je to v prípade článku *Elektrárň za všetky autá*. Vedeli ste, že **dotovaná elektrárň Nováky** (ktorá je v medzinárodnom porovnaní len taká malá elektrárnička) **vyprodukuje ročne viac emisií, ako ušetrí všetky elektromobily sveta?**

Tí z vás, čo čítali knihu *Atlas pokrčil plecami* od Ayn Randovej, si pamätajú postavu Johna Galt, podnikateľa, ktorý sa „vzbúril“ proti systému. Nešlo o žiadny násilný odpor, ale akýsi štrajk, v ktorom ďalší podnikatelia Galtu nasledovali, opustili svoje továrne a kancelárie a ukázali spoločnosti, aké sú dôsledky absencie podnikateľského ducha, inovácií, ale aj rizika a zodpovednosti. Takto „štrajkovali“ proti systému, v ktorom politici, úradníci, odborári a v neposlednom rade „podnikatelia“ závisli na výhodách vylobovaných spriaznenými politikmi čoraz pevnejšie ťažili slučku okolo ich krku reguláciami, zákazmi a „spravodlivým“ podielom daní. V článku *Google Galt* píšeme o tom, prečo nám reakcia Google na opatrenia v niektorých krajinách Európy pripomína práve Johna Galtu.

Naše dieťa **Market Finesse oslávi v roku 2015 desiate narodeniny**. Prajem mu veľa energie do ďalších rokov a vám príjemné čítanie a v roku 2015 len to najlepšie!

Richard Ďurana

Práce veľa, pracujúcich málo

Ján Dinga

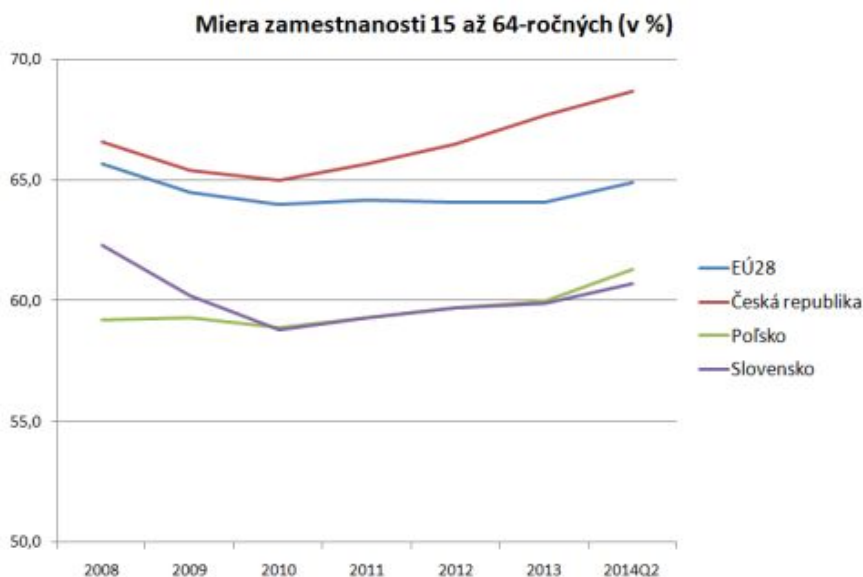

Miera zamestnanosti ľudí v produktívnom veku na Slovensku dosahuje 60,7 %. Je to menej, ako miera zamestnanosti u našich susedov, Slovensko sa tiež v tejto štatistike nachádza výrazne pod európskym priemerom (vpravo hore).

Na rozdiel od Česka, Poľska, a Maďarska, má Slovensko stále nižšiu mieru zamestnanosti ako v predkrízovom období. Kým zamestnanosť 15 až 64-ročných dosahovala v roku 2008 62,3 %, v tomto roku sa pohybuje na úrovni 60,7 %. Trend posledných rokov je síce mierne pozitívny, no straty slovenská zamestnanosť dobieha len veľmi pomaly.

To sa týka aj počtu pracujúcich. Tých vo veku 15 až 64 rokov Eurostat na Slovensku v roku 2008 evidoval 2 423-tisíc, no v súčasnosti (aj napriek pozitívnemu trendu posledných rokov) len 2 340-tisíc (teda pokles o 3,4 %). Pokles počtu pracujúcich je oproti predkrízovému obdobiu charakteristický pre väčšinu európskych krajín (priemerný pokles v EÚ28 dosiahol 2,4 %), vrátane Poľska a Českej republiky. Maďarsku sa podarilo zvýšiť zamestnanosť oproti predkrízovému obdobiu o 5 percentuálnych bodov, tento nárast však do veľkej miery ovplyvnila nízka štartovacia pozícia – maďarská miera zamestnanosti dosahovala v roku 2008 len 56,7 %, čo bola druhá najnižšia hodnota v EÚ. V Maďarsku sa tiež za posledného pol roka udial prudký nárast zamestnanosti, ktorý zavaňuje skôr štatistickými úpravami, ako reálnou tvorbou pracovných miest.

Pozitívnymi príkladmi stúpajúceho počtu pracujúcich v našom priestore sú najmä germánske krajiny. V rokoch 2008 až 2014

Počet pracujúcich vo veku 15 až 64 rokov (v tis.)

Rok	Česká republika	Poľsko	Maďarsko	Slovensko	EÚ28
2008	4 934	15 557	3 849	2 423	218 995
2009	4 857	15 630	3 751	2 357	215 100
2010	4 810	15 233	3 750	2 307	213 406
2011	4 796	15 313	3 779	2 303	213 816
2012	4 810	15 340	3 843	2 317	213 167
2013	4 846	15 313	3 906	2 318	212 656
2014Q2	4 869	15 509	4 091	2 340	213 781
2014Q2/2008	98,7%	99,7%	106,3%	96,6%	97,6%

Zdroj: Eurostat

stúpil počet pracujúcich v produktívnom veku v Rakúsku o 3 %, v Nemecku o 4,6 %, a vo Švajčiarsku o 5,8 %, a to pri rastúcej

miere zamestnanosti.

iness.sk, 11.12.2014

Elektráreň za všetky autá

Martin Vlachynský

Politika znižovania emisií v Európe dosiahla absurdné rozmery a prejavy. Minuté peniaze by sa dali použiť neporovnateľne efektívnejšie.

V poslednom čase pribúdajú články o tom, ako sa takzvané obnoviteľné zdroje energie v niektorých oblastiach stávajú konkurencieschopnými voči tradičným zdrojom.

Použitie výpočty väčšinou zanedbávajú potrebu výstavby záložných zdrojov pre obnoviteľné zdroje (zabezpečenie napätia, keď nefúka či nesvieti), čo výrazne dvíha ich cenu. To však pre tento konkrétny komentár nie je podstatné.

Pokles cien z obnoviteľných zdrojov na úroveň ceny ostatných zdrojov je síce ďalšou z radu ukážok vynaliezavosti ľudského ducha, ale nie je ekonomickým ospravedlnením politiky ich intenzívneho netrhového presadzovania ani dôkazom úspešnej stratégie.

vania ani dôkazom úspešnej stratégie.

Šampiónmi za miliardy

Predstavme si, že slovenský premiér vyhlási získanie majstrovského titulu vo futbale do roku 2030 za kľúčový záujem Slovenska.

Najmú sa desiatky špičkových trénerov, vybudujú športové centrá, zavedie sa povinná futbalová služba pre chlapcov nad šesť rokov, dohodnú sa zápasy s najlepšimi tímami sveta.

Každý aspoň trochu talentovaný mladý futbalista dostane rentu a povinnosť trénovať na plný úväzok. Bude to stať možno niekoľko miliárd eur, ale je slušná šanca, že titul bude slovenský.

Vždy však existujú dve oprávnené otázky: Je stanovený cieľ oprávnený? a Použili sa prostriedky efektívne?

Spochybniť cieľ získať majstrovský titul mož-

no pomerne ľahko z viacerých hľadísk. No existujú aj argumenty proti cieľu znižovania emisií, čo je hlavný dôvod presadzovania obnoviteľných zdrojov.

Napríklad, že potenciálne škody z globálneho otepľovania by mohli byť oveľa nižšie, ako sú náklady na zabránenie ich vzniku, a že alternatívne využitie vzácnych zdrojov, minút na boj s klimatickými zmenami by mohlo riešiť oveľa závažnejšie problémy ľudstva.

Cieľ znižovať emisie má v Európskej únii postavenie podobné cirkevnej dogme a v slušnej spoločnosti sa o ňom radšej nedisputuje. Ostáva teda druhá otázka.

V spomínanej futbalovej ukážke by efektívnejšou alternatívou nákladného celospoločenského futbalového programu mohlo byť napríklad kúpenie nemeckej futbalovej reprezentácie formou finančne motivovanej

zmeny občianstva.

V prípade obnoviteľných zdrojov energie by to na Slovensku mohlo byť napríklad ukončenie dotovania prevádzky tepelnej elektrárne Nováky, ktorá je zodpovedná zhruba za sedem percent všetkých emisií CO₂ na Slovensku.

Malá elektrárnička

Len uzavretie tejto jedinej elektrárne, pre slovenskú sieť nie významnej, by znížilo emisie tak ako nahradenie 800-tisíc automobilov elektromobilmi. To je 32-krát viac, ako predpokladá optimistický scenár stratégie rozvoja elektromobility na rok 2020.

Na celom svete je dnes okolo 500-tisíc plnohodnotných elektromobilov. Uzavretie jednej slovenskej elektrárne by znížilo globálne emisie viac ako celé doterajšie cvičenie okolo áut značky Tesla. A to je malá elektrárnička.

ka.

Najväčší európsky znečisťovateľ, poľská elektrárňa Belchatow produkuje 15-krát viac emisií ako Nováky, a aj viac ako celé Slovensko. Nemci sa ročne skladajú na svoje obnoviteľné zdroje sumou 20 miliárd eur, keby to raz či dvakrát poslali Poliakom na jadrovú elektrárňu, mali by pokoj.

To je, samozrejme, fikcia, keďže Nemecko sa rozhodlo pozatvárať ešte aj vlastné funk-

né jadrové elektrárne.

Ich náhradou a zároveň záložným zdrojom pre nemecké obnoviteľné zdroje sa stali tepelné elektrárne, v dôsledku čoho minulý rok narástli emisie skleníkových plynov v Nemecku o 1,2 percenta. I napriek obrovskému množstvu inštalovaných obnoviteľných zdrojov.

Tieto prepočty ukazujú na absurdnosť politiky znižovania emisií. Boj proti klimatickým zmenám sa zmenil na molocha žijúceho mimo sveta racionality, ktorého obeťou je energetická politika, spotrebiteľia a daňovníci.

Jeho cieľom je prichádzať so stále novými a novými opatreniami. Bez ohľadu na to, či majú jeho ciele zmysel, či sa vôbec dosahujú a ako sa dosahujú.

Sme, 13.10.2014

Porovnanie

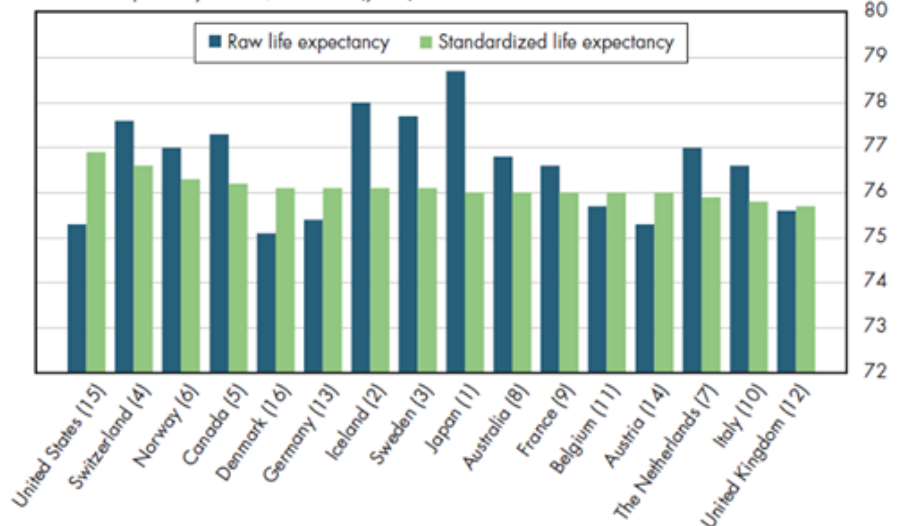
Kratšia doba dožitia nemusí znamenať, že zdravotnícky systém je horší.

Tento graf pekne ilustruje, ako násilné úmrtia a nadpriemerná nehodovosť ovplyvňujú štatistickú dobu dožitia. Bežná populácia v USA mala v období 1980-1999 dlhšiu očakávanú dobu dožitia, ako v Japonsku, alebo Švajčiarsku, ak týmto krajinám priradíme „priemernú“ nehodovosť, či počet vrážd (faktory, na ktoré má zdravotnícky systém minimálny vplyv).

Ani takáto štatistika nám neumožní objektívne porovnať kvalitu zdravotníckeho systému, keďže očistiť všetky vplyvy (podnebie, životné prostredie, stravovacie návyky) je nemožné. No ukazuje nám, ako použitie dvoch rôznych, ale formálne správnych štatistických techník nám dá podstatne odlišné výsledky. (Tmavší stĺpec – doba dožitia, svetlejší stĺpec – doba dožitia pri použití priemernej úrovne násilných úmrtí).

Zdroj: Medical Industry Leadership Institute Open Education Hub

Mean life expectancy at birth, 1980-99 (years)

Note: Countries are ordered by standardized life expectancy derived by assigning each country the mean OECD fatal injury rate for the period shown; numbers in parentheses denote ranking on unstandardized life expectancy at birth.

Odp. položka nás neochráni pred bláznivým rastom min. mzdy

Radovan Ďurana

Zamestnávateľia si nemôžu dovoliť výrazný rast minimálnych miezd a budú sa musieť prispôbiť. Napríklad prepúšťaním.

Na Slovensku vraj pracuje za minimálnu mzdu jedno, možno dve percentá ľudí. Jedno percento predstavuje dvadsaťtisíc ľudí. Aspoň tak vravia politici a niektorí analytici. Povieť si, to je paráda, že 99 percent pracujúcich nemusia pracovať za minimálnu mzdu. Ale prečo potom tí odborári urputne požadujú jej neustále a často radikálne zvyšovanie?

S tou minimálnou mzdou to totiž rozhodne nie je také jednoduché. Podľa zákona totiž

žiadna predavačka základnú minimálnu mzdu dostávať nemôže. Je zodpovedná za predaj tovaru, správne používanie registračnej pokladnice či dodržiavanie otváracích hodín. Z popisu jej práce preto vyplýva, že sa kvalifikuje na druhý stupeň minimálnej mzdy.

Na Slovensku je takých stupňov šesť. Ak ste riaditeľ firmy, a nebodaj máte plat nižší ako 704 eur, zavolajte na svojho zamestnávateľa inšpektorát práce! Zákon určuje minimálnu mzdu aj riaditeľovi.

Slabá stránka

Šesť pásiem pokrýva celú škálu náročnos-

ti pracovných miest. Prvé pásmo je určené pre najjednoduchšiu prácu s minimom zodpovednosti, napríklad pre jednoduché upratovacie práce. Práca za textilným strojom alebo upratovanie v hoteli, ktoré zahŕňa rozhodovanie o potrebe výmeny tekutého mydla, už nevyhnutne spadá vyššie. Každý zamestnávateľ musí všetkým pracovným miestam priradiť stupeň náročnosti. Ak tak neurobí, alebo ich nedodržuje, odborári môžu privolať inšpektorát práce, a ten vyrubí pokutu.

A tu sa skrýva slabá stránka odvodovej počítaťelnej položky. Tá sa tvári, ako keby

existovala len základná minimálna mzda. Prudké zvýšenie z 352 eur na 380 plne kompenzuje, zamestnávateľovi nevzrastú mzdové náklady, a zamestnanec dostane viac v čistom.

Potiaľto môžeme všetci chváliť, aj keď by sa hodil aj ten pokles mzdových nákladov, lebo pre nezamestnaných odvodová odpočítateľná položka takto nové pracovné miesta nevytvorí. Odpočítateľná položka však nedokáže kompenzovať nárast mzdových nákladov pri vyšších pásmach minimálnej mzdy.

Pre osempercentný rast minimálnej mzdy vzrastie minimálny plat predavačky zo 422 na 456 eur. Aj pri tejto mzde sa síce vďaka odpočítateľnej položke znížia odvody, ale len minimálne. Zamestnávateľovi vzrastú náklady na toto pracovné miesto o 22 eur. Skúste sa spýtať predavačky, ako skončí jej žiadosť o zvýšenie platu o 22 eur.

Výplata na ruku

Zamestnávateľi si také rasty nemôžu vždy dovoliť, a budú sa musieť prispôbiť. Prepúšťaním, tlakom na efektivitu práce, vý-

platou na ruku. Zmena sa pritom nedotkne len miest presne na úrovni pásiem, ale aj tých nad nimi. Zamestnávateľi sa snažia zamestnancov motivovať výkonovou zložkou mzdy. A preto ak bude nútený zdvihnúť mzdu predavačke bez praxe, bude musieť mzdu zdvihnúť aj tej s praxou, ktorá už dnes má 456 eur.

Inštitút finančnej politiky vo výpočte prínosov odvodovej odpočítateľnej položky túto skutočnosť neuviedol. Podľa riaditeľa IFP preto, že počet týchto pracovných miest ne-

vedia odhadnúť. Je to slabý argument. IFP odhaduje množstvo veličín s často chabými podkladmi.

Hoci evidencia miest podľa náročnosti neexistuje, zákon platí a jeho vplyv IFP nemôže ignorovať. Pohľadom na mzdovú distribúciu nahrubo odhadujeme, že počet pracovných miest, ktorých zvyšovanie minimálnej mzdy napriek odpočítateľnej položke zasiahne, sa bude počítať v minimálne v tisícoch.

Našťastie, v tomto prípade môžeme skončiť aj s baranom celým, aj s vlkom sýtim, dokonca máme na výber dve možnosti. Buď pásma ako také zrušiť, je to raritný pozostatok minulého režimu, ktorý vo vyspelých krajinách skoro nepoznajú, alebo ich zmraziť na súčasnej úrovni.

Keďže vláda nepočúva ani analytikov, ani opozíciu, tento návrh môže prísť len zvnútra. Je veľkou škodou, že práve analytici IFP túto príležitosť zabránili ohrozeniu pracovných miest doteraz nevyužili.

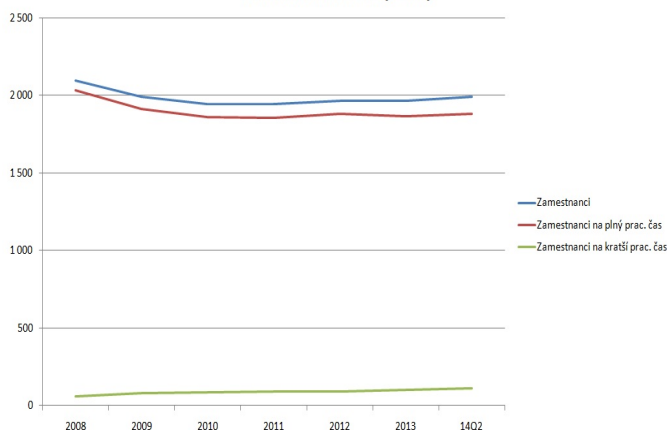
Sme, 23.11.2014

Počet zamestnancov stále pod 2 miliónmi

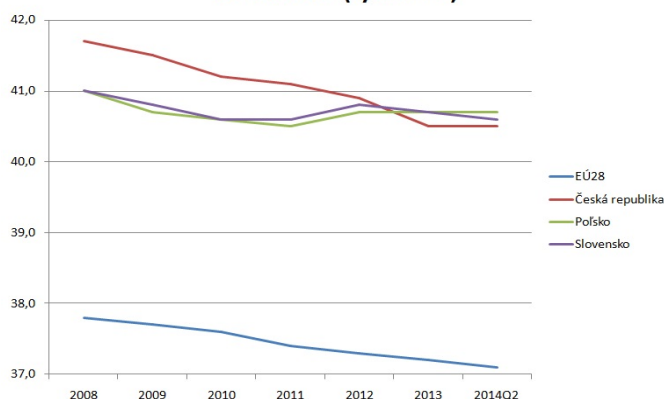
Ján Dinga

Zamestnanci v SR (v tis.)

Priemerný počet odpracovaných hodín v hlavnom zamestnaní (týždenne)

V roku 2008 evidoval Štatistický úrad na Slovensku takmer 2,1 milióna zamestnancov. Aj napriek mierne stúpajúcemu trendu, ktoré prináša krehké oživenie, tento počet od roku 2009 nepresiahol 2 milióny.

Navyše, mení sa aj trend zamestnávania z hľadiska dĺžky pracovného času: kým v roku 2008 pracovalo na kratší úväzok len 60-tisíc ľudí, v tomto roku je to už 110-tisíc zamestnancov. Rast počtu kratších pracovných úväzkov nás síce pomaličky približuje k štandardom v západných krajinách, tento rast však kompenzuje stratu pracovných miest na plný úväzok len čiastočne. Full-time pracovných miest stratila slovenská ekonomika za posledných 6 rokov vyše 150-tisíc, obzvlášť citeľný bol tento pokles v priemysle.

Problém nízkej zamestnanosti (a vysokej nezamestnanosti) tak ostáva jedným z najväčších ekonomických problémov Slovenska

aj šiesty rok od vypuknutia krízy.

Zatiaľ čo podľa Eurostatu pracuje takmer 20 % európskych zamestnancov na čiastočný úväzok, na Slovensku je to aj napriek stúpajúcemu trendu len okolo 5 % (podobne ako v Českej republike).

Krajiny V4 majú v porovnaní s európskym priemerom vysoko nadpriemerný týždenný počet odpracovaných hodín.

Tento rozdiel však pramení najmä z nízkeho podielu pracovných miest na kratší úväzok na pracovnom trhu charakteristického pre krajiny V4. Pri porovnaní priemerného počtu odpracovaných hodín rozdeleného na plný, resp. čiastočný úväzok, sa totiž slovenské štatistiky pridružujú európskeho priemeru.

Iness.sk, 12.12.2014

Priemerný počet odpracovaných hodín v hlavnom zamestnaní v roku 2013 (týždenne)

Krajina	Full-time	Part-time
Slovensko	41,8	19,6
Maďarsko	40,7	23,3
Česká republika	41,9	21,0
Poľsko	42,3	22,2
EÚ28	41,5	19,9

Zdroj: Eurostat

Cena štátu

Slovensko sa stane členom Európskej vesmírnej agentúry. Rozhodol o tom minister školstva Juraj Draxler. Členský príspevok sa v najbližších rokoch odhaduje na 1,4 mil. eur ročne. Podľa vládneho materiálu „kozmetické technológie nielen že ponúkajú jedinečné príležitosti, ale zároveň predstavujú dôležitý prvok pri naplňovaní národných a európskych politických cieľov.“

Finančné prostriedky investované vládou SR

do spolupráce budú použité na financovanie kontraktov so slovenskými vedecko-výskumnými organizáciami a priemyselnými podnikmi, ktoré budú implementovať dohodnuté výskumné a vývojové programy. Podľa ministra školstva sa väčšina peňazí na členský príspevok vráti vo forme vedeckých projektov späť do slovenskej ekonomiky.

www.cenastatu.sk

Výdavky štátu

Tlačová agentúra Slovenskej republiky je zákonom zriadená verejná inštitúcia, ktorá má byť verejnoprávnou, nezávislou informačnou inštitúciou poskytujúcou služby verejnosti v oblasti spravodajstva. TASR vyhladá a spracováva informácie z územia SR aj zo zahraničia.

Príjmy TASR dosiahli v roku 2013 4,0 mil. eur. 2,0 mil. eur tvorila dotácia zo štátneho rozpočtu, zvyšok tvoria administratívne a iné poplatky a platby, ktoré má od svojich klientov. Agentúra mala v roku 2013 podľa Výročnej správy 135 zamestnancov. Mzdové

náklady tvorili 2,3 mil. eur. 1,5 mil. eur minula TASR na tovary a služby.

TASR dnes prežíva vďaka štátnej dotácii, pričom jej služby využívajú najmä médiá. Na mieste je preto otázka, či má v dobe pretlaku informácií (internet, televízia, rádio) zabezpečovať agentúrne spravodajstvo štát aj z peňazí daňových poplatníkov. Spravodajstvo dokážu zabezpečovať aj súkromné inštitúcie, na Slovensku napríklad tlačová agentúra SITA, ktorej ponuka služieb sa s TASR do veľkej miery prekrýva. Privatizácia TASR by odbremnila peňaženky daňových

poplatníkov, pričom médiá a iní klienti spravodajských agentúr by si naďalej mohli objednávať prístup k agentúrnemu spravodajstvu u súkromných spoločností, tak ako to robia aj dnes.

V prípade, že by súkromné agentúry neposkytovali všetky informácie, ktoré vláda považuje za verejný záujem (napríklad informácie z regiónov), môže tieto informácie nakúpiť v súkromnom sektore. Pre pokrytie spravodajstva „vo verejnom záujme“ nie je existencia štátnej tlačovej agentúry nutnou podmienkou.

Zabíja kopírovanie tvorivosť?

Richard Ďurana

Zabíja kopírovanie tvorivosť? (Časť prvá)

O problémoch súvisiacich s duševným vlastníctvom počúvame v posledných rokoch čoraz častejšie. Počuli ste o zákaze verejného čítania rozprávok deťom v belgických knižniciach z dôvodu ochrany autorských práv? Či o zákaze publikovania fotiek pražského Karlovho mostu alebo nočnej Eiffelovky na Facebooku kvôli autorskému právu vzťahujúcemu sa na osvetlenie starej kovovej dámy, ktoré bolo vyhlásené za umelecké dielo? Do absurdnej situácie sa nedávno dostala aj rodina speváčky Nely Pociskovej. Kúpili dom, a keď opravili zatekajúcu strechu, ozval sa rozčúlený architekt, ktorý má údajne autorské práva k vzhľadu budovy a žiadal odškodnenie za to, že Nelin otec si dovolil opraviť strechu bez jeho súhlasu. O masle na hlavu SOZA, ktorá od obce Pohorelá a ďalších obcí žiadala poplatky za interpretáciu ľudových pesničiek na detských predstaveniach pre rodičov sa toho tiež popísalo neúrekom. Pravidelne čítame správy o zhabaných kontrabandoch falzifikátov oblečenia, ktoré končia v spaľovniach napriek tomu, že na Slovensku máme 360 tisíc ľudí závislých od dávok v hmotnej núdzi. Za mrežami končia študenti, ktorí zdieľajú multimediálny obsah alebo dokonca naň len na svojich stránkach linkujú a Európska únia od apríla tohto roku kriminalizuje sťahovanie filmov či seriálov z iných než oficiálnych zdrojov bez ich zakúpe-

nia.

Vrásky na čele vlastníkom duševných práv spôsobujú aj rozvíjajúce sa technológie. O 3D tlačiarňach sa u nás písalo hlavne v súvislosti s výrobou zbraní. Už dnes ale existujú 3D tlačiarne, ktoré dokážu za menej ako jeden deň vytlačiť dom. Áno, dom (dokonca z recyklovaných materiálov). NASA vyvíja 3D tlačiarne, pomocou ktorých si kozmonauti budú schopní vytlačiť potrebné nástroje na

údržbu vesmírnych staníc priamo vo vesmíre. A miliardár Peter Thiel, zakladateľ platobnej internetovej služby PayPal, sponzoruje vývoj 3D tlačiarne, ktorá bude tlačiť hovädzie steaky. Je len otázkou pár rokov, kedy si čitateľ tohto časopisu bude schopný doma vytlačiť tenisky Nike či Adidas, ktoré budú na nerozoznanie od originálov.

Duševné vlastníctvo sa otriasa v základoch a postupne sa dostáva do centra pozornosti, napriek tomu, že za uplynulé storočie sa mu venovali prevažne akademické kruhy. Revolúcia, ktorú spolu s rozšírením vysokorýchlostného internetu odštartoval Napster (služba na zdieľanie a kopírovanie multimediálneho obsahu, ktorá musela z rozhodnutia súdu ukončiť činnosť na prelome tisícročí), a ktorá sa zvykne nazývať aj novodobé pirátstvo či napsterizácia internetu, môže dopadnúť všelijako. Po celom svete vznikajú rôzne pirátske strany (niekde sa dostali dokonca aj do parlamentu), zástancovia voľného sťahovania obsahu umiestneného na internete na protest proti novým zákonom organizujú masové demonštrácie. O problémoch vyplývajúcich z existencie duševného vlastníctva však hovoria dokonca aj viacerí nositelia Nobelovej ceny za ekonómiu, ktorí sa otvorene vyjadrujú za jeho zásadnú revíziu.

Duševné vlastníctvo je pritom relatívne nový „vynález“, ktorý súvisí so vznikom mo-

derného štátu. Obrovský nárast prosperity a materiálneho ale aj kultúrneho pokroku západu sa udial bez existencie duševného vlastníctva, resp. za jeho slabo rozvinutej formy. Patenty a copyrights v približne rovnakej podobe ako ich poznáme dnes majú len približne 200 rokov, pričom v niektorých vyspelých západných krajinách platia len asi storočie. Porovnajme si to s vlastníckymi právami v materiálnom svete, ktoré ľudstvo sprevádzajú doslova od nepamäti.

Duševné (intelektuálne) vlastníctvo je pomerne široký koncept, ktorý pokrýva niekoľko typov práv vyplývajúcich z viacerých typov duševnej tvorivosti. Patria sem patenty, copyrights, obchodné tajomstvá, ochranné známky. Z hľadiska významu a ekonomického dopadu sú najdôležitejšie prvé dva – patenty a copyrights.

Patent (z latinského patere, otvorený) je vlastnícke právo k vynálezu, objavu, napr. k zariadeniu alebo postupu, ktorý je nový, je výsledkom vynálezcovskej činnosti a má „priemyselné“ využitie. Je dôležité vedieť, že patent negarantuje vlastníckovi používanie vynálezu, ale vylúčenie iných z jeho používania. Patentová ochrana štandardne trvá 20 rokov.

Copyright je právo, ktoré získava autor „pôvodného“ diela, ktoré je vyjadrené v akejkoľvek objektívne vnímateľnej podobe vrátane elektronickej, a to dočasne alebo trvalo, ako napr. knihy, článku, pesničky, filmu, počítačového programu. Copyright dáva exkluzívne právo k reprodukcii diela, k výrobe odvodených diel, alebo k verejnému predstaveniu diela. Copyright chráni len formu vyjadrenia, nie samotné základné myšlienky. Vzniká, keď je dielo „pretavené“ do fyzického média. Trvá počas života autora plus 70 rokov (alebo 95 rokov, ak je vlastníkom firma).

V zákonoch, popularizačných textoch a školských učebniciach sa dočítame, že patenty a copyrights sú nevyhnutné pre podporu tvorivosti a inovácií. O tom, že tento základný predpoklad stojí na vode a nepodporujú ho, ba dokonca vyvracajú empirické skúsenosti aj historické fakty, sa dočítate v ďalšom pokračovaní tohto článku.

Zabíja kopírovanie tvorivosť? (Časť druhá)

V predchádzajúcej časti sme si predstavili výzvy, ktorým čelí súčasný koncept práv duševného vlastníctva. V tejto časti sa pozrieme aj na historické dôvody, kvôli ktorým tieto práva vznikli a aké mali (a majú) dopady na inovácie a tvorivosť.

Na to, aby sme dokázali plne porozumieť spoločenské a ekonomické dopady práv duševného vlastníctva, ktoré sa týkajú aj umeleckej tvorivosti, si predstavíme najskôr patenty (teda práva k výsledkom vynálezcov-

skej činnosti).

Bohatí členovia mestskej rady a aristokracie vo Florencii sa na konci 13. storočia rozhodli postaviť najväčšiu katedrálu, aká kedy uzrela svetlo sveta. Architekti navrhli stavbu, ktorú od roku 1296 stavali viac ako storočie, avšak najdôležitejšiu časť celej stavby – obrovský dóm, nedokázal zhotoviť žiadny staviteľ. V zúfalstve vypísali odmenu pre konštruktéra, ktorý navrhnutý dóm nevídaných rozmerov dokončí. Prihlásil sa aj istý Filippo Brunelleschi, ktorého inovátorský duch viedol k vynálezom konštrukčných zariadení, pomocou ktorých dóm v rokoch 1418 až 1436 dokončil. Dóm chrámu San-

ta Maria del Fiore sa stal najväčšou stavbou tohto druhu na nasledujúcich 450 rokov. Na jeho najdôležitejšie vynálezy mu bol udelený trojročný patent. Dôležité je, že musel patent využívať výlučne len v prospech štátu, a takto vymedzené používanie patentov bolo definované aj prvých patentových zákonoch, ktoré ako prvé uzákonnili Benátky v roku 1474. Neskôr začali patentové zákony prijímať aj v ďalších krajinách, pričom ich hlavným proklamovaným cieľom bola podpora vynálezcovskej činnosti a inovácií. Nasledovali ďalšie krajiny, ktoré vynálezcom udeľovali licencie, výsadné listy a zavádzali rôzne regulácie. V Anglicku za vlády Alžbety a Jakuba I. fungovala politika udeľovania monopolných privilégií, ktoré vyústili do prvého patentového zákona v modernom svete, Statutes of Monopolies z roku 1623. Do konca 18. storočia mali už tri krajiny významne upravený systém patentov – Anglicko, Francúzsko a Spojené štáty americké.

V 19. storočí však predmetom spoločenských diskusií neboli technické otázky typu aká dlhá by mala byť doba patentovej ochrany, prípadne na čo všetko by sa mala vzťahovať. Naopak, rozoberali sa fundamentálne otázky typu či je správne garantovať monopolné postavenie jednému vynálezovi a neumožniť tak ďalším vynálezcom stavať na známych vynálezoch a posúvať technologický pokrok ďalej dopredu. Imitácia a zlepšovanie už existujúcich riešení je totiž niečo, čím sa ľudia od nepamäti snažia zlepšovať svet okolo seba, kopírujeme a vylepšujeme dobré postupy a naopak snažíme sa vyhýbať tým nesprávnym. Imitácia síce môže znížiť zisky a motivácie, na druhej strane však núti producentov súťažiť aj v inej veci ako v cene – užitočnosti produktu, komforte používania, použiteľnosti a pod. Výsledkom týchto spoločenských dišput bol veľký tlak na zrušenie patentových privilégií naprieč celým kontinentom. V 60-tych rokoch 19. storočia v Anglicku dobu patentového privilégia na 7 rokov, v Nemci plánovali zrušiť patenty úplne, Holanďania ich aj v roku 1869 zrušili. Švajčiari patentovú ochranu ani nemali. Nasledovala však masívna propaganda záujmových skupín, ktorá organizovala združenia, petície, publikovali novinové články a zhromažďovali sa v uliciach. Výsledok sa dostavil a v roku 1877 Nemecko schválilo jednotný patentový zákon, Švajčiari (ktorí mali nálepku pirátov) prijali patentový zákon po opakovanom referende v roku 1887 a Holandsko, posledná bašta ideálov slobodnej konkurencie, kapitulovalo v roku 1912, teda len pred niečo viac ako storočím.

Jedným zo samozrejmych a všeobecne známych ekonomických efektov patentov, ktoré sú v podstate monopolnou výsadou, sú vyššie ceny. Pri širšom hodnotení patentovej ochrany je však užitočné podrobiť ju fundamentálnejšej kritike – naozaj je podmienkou intenzívnejšej vynálezcovskej činnosti a inovácií? Ak sa pozrieme na empirické dôkazy,

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred ďakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

je až prekvapujúce, ako málo ich podporuje tézu o tom, že patenty pokrok vo vede podporujú. Naopak, historické dáta celkom jednoznačne ukazujú, že patenty slúžia na elimináciu konkurencie a rent-seeking (t.z. zarabanie peňazí pre vybraných ľudí tak, že sa iným vezmú). Veľká väčšina vynálezov a inovácií - v rozpore so zažitým predpokladom - nie je patentovaná. Jeden z najprestížnejších svetových lekárskeho časopisov British Medical Journal sa pýtal tisícov lekárov po celom svete, aké sú podľa nich najvýznamnejšie lekárske a farmaceutické objavy. V Top 15 boli len dva, ktoré boli patentované (chlórpromazín - liečivo na schizofréniu a antikoncepčná pilulka). Podobný prieskum urobil aj americký Center for Disease Control and Prevention, v ktorom sa v Top 10 úspechov verejného zdravotníctva dokonca neumiestnil ani jeden patentovaný objav. O tom, že veľká väčšina patentov nie je patentovaná, hovorí výrečne aj analýza viacerých tradičných ocenení pre najvýznamnejšie vynálezy. Renomovaný časopis Research and

Development každoročne už polstoročie zverejňuje zoznam R&D 100 Awards, teda zoznam 100 najdôležitejších vynálezov, ktoré boli za uplynulý rok uvedené do praxe. Medzi rokmi 1977 až 2004 bolo spomedzi 2802 ocenených vynálezov len 9 % patentovaných. Zaujímavé určite je, že podiel patentovaných vynálezov dokonca v čase klesá, na konci sledovaného obdobia to už boli len 2 %. V podobnom duchu sa niesli ocenenia vynálezov v polovici 19. storočia na výstavách ako Crystal Palace Exhibition v Londýne alebo Centennial Exhibition vo Filadelfii. Až 80 % medailí za najvýznamnejšie vynálezy putovalo do Holandska, Dánska a Švajčiarska, teda krajín bez patentovej ochrany.

Ak sa pozrieme na najproduktívnejší sektor amerického hospodárstva (zabudnite na Apple, tým sektorom je maloobchod) a najväčšiu svetovú korporáciu Walmart s obratom viac ako pol bilióna dolárov ročne, zistíme, že za celú svoju existenciu získala len 60 patentov. Napriek tomu prichádzala a neustále prichádza s neustálymi inováci-

ami. Naproti tomu napríklad taký Microsoft ročne získa viac ako 3000 patentov. Práve počítačové technológie a internet predstavujú najvypuklejší problém práv duševného vlastníctva. Pozorujeme tu fenomén nazývaný patentové vojny, kde každá technologická firma súdi kvôli porušovaniu patentov ine, dôsledkom čoho sú obrovské prostriedky utopené v súdnych sporoch a platoch právnikov. Rok 2011 bol v tomto sektore prelomový, pretože náklady na súdne spory vyplývajúce z patentovej ochrany a výdavky na nákupy patentov prvýkrát presiahli výdavky do výskumu a vývoja. Aj takto patenty „slúžia“ pokroku.

Empirických príkladov na podkopanie zažitej tézy, že patenty podporujú rozvoj inovácií, je samozrejme oveľa viac. Vzhľadom na zameranie tohto časopisu však v ďalšej časti pristúpime ku copyrightu, ktorý sa už hudobníkov týka priamo (pokračovanie v budúcom čísle).

Nový populár 3/2014 a 4/2014

Plytvanie

Generálna prokuratúra zaobstará generálnemu prokurátorovi Jaromírovi Čížnárovi služobný Mercedes-Benz S 500 v luxusnej výbave za 101-tisíc eur. Hovorkyňa GP tvrdí, že pri kúpe postupovali v súlade so zákonom a žiadali len také technické špecifikácie, ktoré zvyšujú bezpečnosť prepravovanej osoby. Súčasťou vybavenia limuzíny však má byť okrem osemvalcového motora a koženého čalúnenia aj ozdobné eukalyptové drevo. Auto generálneho prokurátora tak bude patriť k najdrahším, aké verejná správa za

súčasnej vlády kúpi za peniaze daňových poplatníkov. Pre porovnanie, Škoda Superb v najluxusnejšej business výbave nestojí ani polovicu tejto sumy.

Vláda pritom od 1.1.2015 schválila limity výdavkov na obstaranie osobných automobilov štátnymi rozpočtovými a príspevkovými organizáciami. Pre predsedu Najvyššieho súdu, riaditeľa Národného bezpečnostného úradu, náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl, či prvého námestníka generálneho pro-

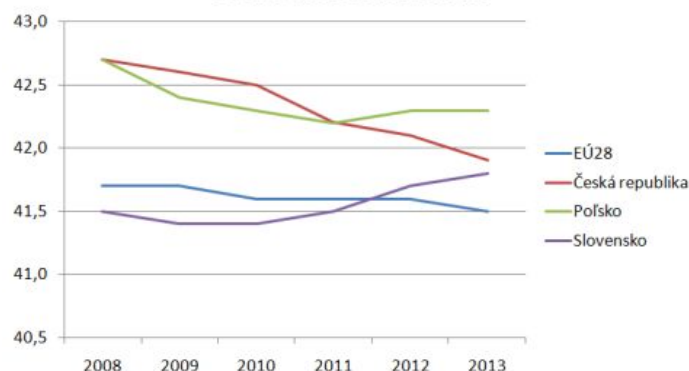
kurátora, tak už nebude možné obstaráť vozidlo drahšie ako 48-tisíc eur (bez DPH). Generálneho prokurátora sa schválený limit netýka.

Zamestnaní odpracujú menej ako pred krízou

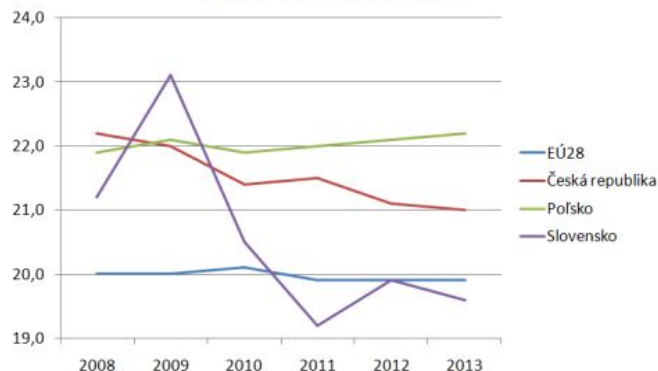
Ján Dinga

Priemerný týždenný odpracovaný počet hodín vo full-time zamestnaní

Priemerný týždenný odpracovaný počet hodín v part-time zamestnaní

V poslednom článku týkajúcom sa zamestnanosti sme upozornili, že počet zamestnancov evidovaných Štatistickým úradom nepresiahol od roku 2009 2 milióny. V predkrízovom období pritom Štatistický úrad evidoval takmer 2,1 milióna zamestnancov.

To sa prejavuje aj v celkovom počte odpra-

covaných hodín. Pri priemernom počte odpracovaných hodín zamestnancom nedošlo v európskom priemere k veľkým zmenám, väčšina krajín EÚ však zaznamenala mierny pokles. Na Slovensku priemerný týždenný počet odpracovaných hodín v zamestnaní na plný úväzok mierne stúpol (v zamestnaní na part-time, naopak, výrazne klesol - grafy

hore)

Z dostupných dát, po zohľadnení celkového vývoja počtu zamestnaných ľudí môžeme spočítať aj ročný počet odpracovaných hodín v jednotlivých európskych krajinách* (nasledujúca strana):

Na Slovensku sa tak podľa nášho odhadu

Priemerný ročný počet odpracovaných hodín

Rok	Česká republika	Poľsko	Slovensko	EÚ28
2008	9 933	30 776	4 781	399 421
2009	9 730	30 732	4 625	391 149
2010	9 589	29 874	4 510	386 341
2011	9 520	30 020	4 503	386 186
2012	9 508	30 165	4 555	384 113
2013	9 493	30 129	4 551	381 594
2013/2008	95,6%	97,9%	95,2%	95,5%

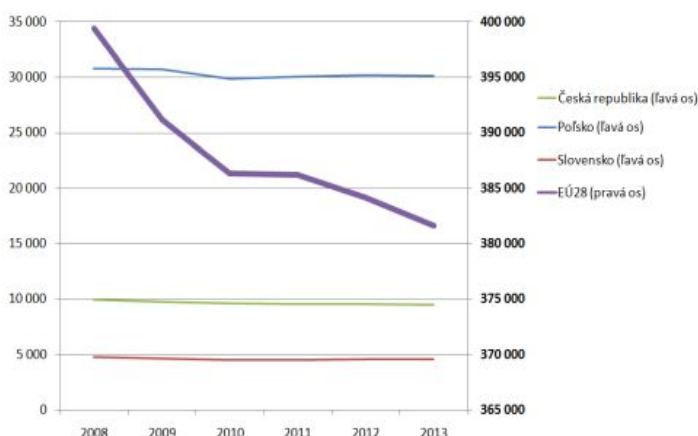
Zdroj: Eurostat

odpracuje o takmer 5 % hodín menej ako v roku 2008. Počet aktívnych živnostníkov v sledovanom období podľa Sociálnej poisťovne poklesol o približne 20-tisíc, menší počet odpracovaných hodín zamestnancami preto nemožno pripísať preferencii práce na živnosť pred klasickým zamestnaneckým pomerom. Relatívny pokles na Slovensku približne zodpovedá celoeurópskemu priemeru. Počet obyvateľov v produktívnom veku (15 – 64 rokov) v SR pritom v rovnakom čase mierne vzrástol (o 0,8 %)**.

Rekordný pokles odpracovaných v rámci EÚ nastal v Grécku, kde odpracujú o 24 % hodín menej ako pred krízou.

* V tabuľke sa jedná o odhad ročných odpracovaných hodín zamestnancov (full-time aj part-time), vyrátaný je na základe údajov Eurostatu o priemernom počte odpracovaných hodín v hlavnom zamestnaní, pri vý-

Ročný počet odpracovaných hodín zamestnancami v ich hlavnom zamestnaní (v mil.)

počte sme paušálne predpokladali 4 týždne pracovného voľna.

**Počet ľudí v produktívnom veku sa na Slovensku síce takmer nezmenil, výrazne sa však mení ich štruktúra. Počet 15 - 24 ročných ľudí padol za posledných 5 rokov o takmer 20 %. Kým v roku 1998 bolo v tejto

skupine 449-tisíc ľudí, v minulom roku ich Štatistický úrad evidoval už len 217-tisíc. Počet ľudí kráčajúcich k dôchodkovému veku v intervale 50 - 64 ročných naopak za posledných 5 rokov narástol o 14 %, tj. o takmer 100-tisíc osôb.

iness.sk, 16.12.2014

Populácia v prod. veku	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2013/2008
15 - 24 rokov	269,9	255,1	245,7	226,3	222,0	217,0	80,4%
25 - 49 rokov	1812,3	1810,5	1815,1	1785,4	1797,4	1803,7	99,5%
50 - 64 rokov	598,6	614,5	635,0	655,8	674,9	682,3	114,0%
Spolu	2680,8	2680,1	2695,8	2667,5	2694,3	2703,0	100,8%

Zdroj: Štatistický úrad

Vlaky zadarmo - déjř vu reálného socializmu

Ivan Sedliačik

Ekonóm a nositeľ Nobelovej ceny Milton Friedman je chronicky známy popularizáciou výroku, že "obed zadarmo neexistuje". V kontexte aktuálneho balíčka sociálnych opatrení aplikovaného na Slovensku preskúmame či môžu dlhodobo existovať „vlaky zadarmo“ a čo toto opatrenie prináša ekonomickým aktérom – domácnostiam, podnikom a vláde (politikom).

„Vlaky zadarmo“ je politické rozhodnutie. Znamená intervenciu štátu do spontánnych trhových procesov. Nemá žiadne ekonomické opodstatnenie a bude tak dlho aplikované, ako to pre politikov bude výhodné. Keďže železnice vlastní štát, zdrojom financovania vlakov zadarmo sú dane. Vláda tak preto svojou legálnou donucovacou mocou (daňovými zákonmi) zaťažuje jednu skupinu domácností a „pomáha“ inej skupine. Ekonomovia nazývajú tento proces prerozdelením.

Obhajcovia sociálnej spravodlivosti budú samozrejme podporovať takéto opatrenia, veď čo zlé môže byť na podpore študentov alebo dôchodcov. Problémom je však neefektívnosť tohto druhu sociálnej podpory, keďže „strojvodca“ neskúma, či cestujúci

študenti a dôchodcovia sú sociálne prípady, alebo patria do vyšších príjmových vrstiev obyvateľstva. Ako príklad neefektívnosti (a nesociálnosti) takéhoto prerozdelenia môžeme uviesť nezamestnaného obyvateľa Veľkého Krtíša, ktorý zaplatí zo svojho 100 eurového nákupu potravín 20 euro daň z pridanej hodnoty. Tieto prostriedky potom

politici použijú na podporu študenta z rodiny s nadpriemerným príjmom, bývajúcej v rodinnom dome v Devínskej Novej Vsi, ktorý denne cestuje vlakom zadarmo na prednášky na Právnickej fakulte UK v Bratislave. Ak by už išlo politikom naozaj o preukázanie sociálnej empatie, mohli by zaviesť vlakové

režimky zadarmo napríklad pre poberateľov dávok v hmotnej núdzi a ich rodiny. Táto cieľová skupina má však iba 330 tisíc osôb, čo oproti 2,5 miliónu aktuálne oprávnených nárokovateľov (väčšina súčasných či budúcich voličov) je zanedbateľné.

Okrem priamych aktérov vlakov zadarmo sú tu ešte aj nepriami. Autobusové spoločnosti (podniky) a samosprávne kraje. Cenová intervencia v segmente vlakového dopravy, v dôsledku ktorej spotrebitelia nahrádzajú autobusy vlakmi, znamená zmenu biznis plánov autobusových dopravcov. Rušenie liniek, prepúšťanie zamestnancov a znehodnotenie investícií. Pre samosprávne kraje (dotujúce regionálnu autobusovú dopravu) to znamená vyššie dotácie (úhrada strát vo verejnom záujme) v trasách, kde sa obidva typy dopravy prekrývajú. Môžeme teda hovoriť o multiplikácii neefektivity a nespravodlivosti ako dôsledku tohto politického rozhodnutia.

Termínom reálny socializmus sa nazýva typ ekonomicko-politického systému, ktorý sme na Slovensku mali do roku 1989. Hlavným dôvodom jeho kolapsu bola ekonomická

pokračovanie na s.10

Vláda schválila

137 – 139 Rokovanie vlády SR

Stratégia budovania Značky kvality SK (3.12.2014) – Cieľom je hlavne zvýšiť predaj slovenských výrobkov prostredníctvom zvýšenia znalosti Značky kvality SK, zvýšením jej dôveryhodnosti, zvýšením povedomia spotrebiteľov o kvalite a označovaní pôvodu potravín. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 111 114 eur, v rokoch 2016 a 2017 každoročne vo výške 123 460 eur.

Analýza situácie v materských školách – kapacitná nedostatočnosť (3.12.2014) – Podľa rezortu školstva počet nevybavených žiadostí o prijatie do materských škôl sa zvýšil z 1679 v roku 2004 na 9682 v roku 2013 preto plánuje investovať 10 miliónov eur na zvýšenie kapacity materských škôl.

Návrh na zabezpečenie úloh v súvislosti s predsedníctvom SR v Rade guvernérov Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE) (10.12.2014) – Návrh má vplyv na rozpočet verejnej správy konkrétne vo výdavkoch na diéty, ubytovanie a pracovné obedy a večere. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2014 vo výške 11 855 eur a v roku 2015 vo výške 27 945 eur.

Návrh na vyslanie príslušníkov ozbrojených síl SR do operácie Resolute Support v Afganistane (10.12.2014) – SR sa plánuje podieľať na operácii počtom do 66 príslušníkov ozbrojených síl SR. Vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 10 379 093 eur, v roku 2016 vo výške 10 819 759 eur a v roku 2017 vo výške 10 917 313 eur.

Celkové početné stavy vojakov a zamestnancov, počty hlavných druhov vojenských zbraní, vojenských zbraňových systémov a bojovej techniky v súlade s potrebami zabezpečenia obrany SR a bezpečnosti štátu ako aj v súlade s medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná a rozmiestnenie zväzkov, útvarov, úradov a zariadení ozbrojených síl SR k 31. decembru 2015 (10.12.2014) – Cieľom materiálu je schválenie celkových početných stavov vojakov a zamestnancov, počty hlavných druhov vojenských zbraní, vojenských zbraňových systémov a bojovej techniky a rozmiestnenie zväzkov, útvarov, úradov a zariadení ozbrojených síl k 31.12.2015. Plánovaný je nákup viacúčelových taktických vozidiel a ručných zbraní. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 2 950 000 eur.

Organizačno-technické zabezpečenie referenda v roku 2015 (10.12.2014) – Finančné prostriedky potrebné na krytie výdavkov spojených s prípravou referenda v roku 2015, vykonaním a zisťovaním výsledkov hlasovania budú vo výške 6 332 000 eur.

Návrh na uzavretie Rámcovej zmluvy o úvere medzi Rozvojovou bankou Rady Európy a SR na financovanie projektov z oblasti bytovej a vzdelávacej infraštruktúry (10.12.2014) – Jedna sa o uzavretie Rámcovej zmluvy o úvere v sume 150 mil. eur medzi Rozvojovou bankou Rady Európy a SR na financovanie projektov z oblasti bytovej a vzdelávacej infraštruktúry. Dopad na rozpočet verejnej správy bude žiadny, resp. potenciálny pozitívny, ktorý bude dodatočne kvantifikovaný v čase čerpania úveru.

Účtovná závierka Slovenského pozemkového fondu ku dňu 31.12.2012 a návrh rozdelenia hospodárskeho výsledku za rok 2012 (17.12.2014) – Hospodársky výsledok Slovenského pozemkového fondu za rok 2012 sa navrhuje prerozdeliť nasledovne: a) 2 200 000,00 eur účelovo vyčleniť pre kapitolu Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, b) 7 901 171,77 eur previesť do rezervného fondu Slovenského pozemkového fondu. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 2 200 000 eur.

Účtovná závierka Slovenského pozemkového fondu ku dňu 31.12.2013 a návrh rozdelenia hospodárskeho výsledku za rok 2013 (17.12.2014) – Hospodársky výsledok Slovenského pozemkového fondu za rok 2013 sa navrhuje prerozdeliť nasledovne: a) 2 000 000 eur účelovo vyčleniť pre kapitolu Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, b) 8 614 781,55 eur previesť do Rezervného fondu Slovenského pozemkového fondu. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 2 000 000 eur.

Návrh zákona o odpadoch (17.12.2014) – Návrhom sa ruší Recyklačný fond a z toho vyplývajúce povinnosti výrobcov a dovozcov platiť relevantný príspevok. Vytvárajú sa podmienky pre vznik koordinačného centra, ktoré bude slúžiť na podporu plnenia zákonných povinností výrobcov a organizácií zodpovednosti výrobcov. Sprísňujú sa podmienky a kontrola výkupu kovového odpadu od fyzických osôb. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 63 492 199 eur, v roku 2016 vo výške 39 740 060 eur a v roku 2017 vo výške 43 230 729 eur.

Návrh na uzatvorenie Zmluvy o európskom spolupracujúcom štáte medzi SR a Európskou vesmírnou agentúrou (17.12.2014) – Hlavným cieľom je zapojiť krajinu do vybraných programov Európskej vesmírnej agentúry a pripraviť ju na efektívne čerpanie financií. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v rokoch 2015 až 2019 celkovo v sume 7,25 mil. eur.

Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa ustanovujú zvýšené platové tarify štátnych

zamestnancov (17.12.2014) – Podľa kolektívnej zmluvy sa platové tarify štátnych zamestnancov od 1.1.2015 zvýšia o 1,5 % a od 1.7.2015 o ďalšie 1 %. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 9,6 mil. eur a v ďalších rokoch vo výške 12 mil. eur.

Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa ustanovujú zvýšené stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme (17.12.2014) – Podľa kolektívnej zmluvy sa od 1.1.2015 zvýši základná stupnica platových taríf, osobitná stupnica platových taríf vybraných skupín zamestnancov a osobitná stupnica platových taríf učiteľov vysokých škôl, výskumných a vývojových zamestnancov a zdravotníckych zamestnancov o 1,5 % a od 1.7.2015 o ďalšie 1 %. Platové tarify pedagogických a odborných zamestnancov sa od 1.1.2015 zvýšia o 5 %. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 100,6 mil. eur a v ďalších rokoch vo výške 110 mil. eur.

Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa mení nariadenie vlády SR o úprave osobných požitkov poskytovaných duchovným cirkvím a náboženských spoločnosťami (17.12.2014) – Podľa kolektívnej zmluvy sa od 1.1.2015 zvyšuje základná stupnica platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme o 1,5 % a od 1.7.2015 o ďalšie 1 %. V nadväznosti na uvedené sa rovnakým spôsobom a v rovnakom termíne zvyšujú základné platy duchovných tých cirkví, ktoré požadujú finančný príspevok zo štátneho rozpočtu. Vplyv návrhu pri počte 3622 duchovných predstavuje na rok 2015 celkovú sumu 520 679 eur, na rok 2016 a 2017 sumu 658 166 eur.

Návrh nariadenia vlády SR o ustanovení stupnice platových taríf príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a príslušníkov Horskej záchrannej služby (17.12.2014) – Podľa kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa na rok 2015 sa od 1.1.2015 zvyšuje stupnica platových taríf o 1,5 % a od 1.7.2015 o ďalšie 1 %, preto sa rovnako uplatní toto zvýšenie aj v prípade platov príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a Horskej záchrannej služby, policajtov, colníkov a profesionálnych vojakov. Dopad na verejné financie predstavuje v rokoch 2015 až 2017 sumu 5,44 mil. eur.

neefektivita, ktorá spôsobila zaostávanie v porovnaní s vyspelými ekonomikami, v ktorých politici viac či menej nechali pôsobiť „neviditeľnú ruku trhu“. V socializme nemal centrálny plánovač k dispozícii trhové ceny, ktoré vyjadrujú relatívnu vzácnosť jednotlivých zdrojov a preto tieto zdroje väčšinou použil na nesprávnych miestach. Aj preto sa reálny socializmus v poslednej dekáde často

označoval ako „nedostatková ekonomika“. Niektoré tovary sa vyrábali nadmerne a iné zas nedostatočne. Centrálny plánovač preto zaviedol na nedostatkové tovary prídellový systém, cez ktorý rozdeľoval žiadané tovary. Nie náhodou sa toto nápadne podobá zavedeným limitom na počty bezplatne cestujúcich, ktoré predstavili tento týždeň slovenské štátne železnice, ako reakciu na veľký

záujem vlakov zadarmo. Rakúski ekonómovia Mises a Hayek vedecky dokázali, že socialistický ekonomický systém je dlhodobou neudržateľný a nevyhnutne sa musí rozpadnúť. Nakoľko vlaky zadarmo sú socialistický koncept, jeho budúcnosť je vopred jasná.

Autor je absolventom INESS vzdelávacieho podujatia Seminár rakúskej ekonomie.

iness.sk, 22.12.2014

Google Galt

Martin Vlachynský

John Galt je fiktívna postava z knihy Atlas pokrčil plecami, ktorá v príbehu inšpirovala časť podnikateľov v dystopicky popísaných Spojených štátoch na vzburu voči systému.

Systému, v ktorom politici, úradníci, odborári a v neposlednom rade „crony“ kapitalisti (podnikatelia závislí na výhodách vylobovaných spriaznenými politikmi) čoraz pevnejšie uťahujú slučku okolo ich krku reguláciami, zákazmi a „spravodlivým“ podielom daní.

Vzbúrou nie je násilný odpor, ale „štrajk“. Podnikatelia nasledovali Johna Galtu, opustili továrne a kancelárie a ukázali krajine, aký je život pri absencii podnikateľského ducha, inovácií a zodpovednosti.

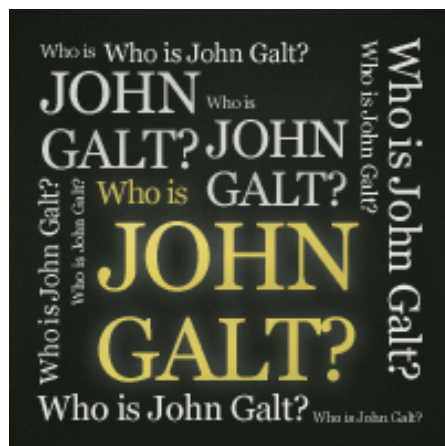
V reálnom svete sú firmy väčšinou pragmatickejšie, hoci emócie nie vždy absentujú. Firma pokračuje v činnosti, pokiaľ má ekonomický zmysel preskakovať poľenú hádzanú pod nohy. Niekedy si však povie dosť.

Práve to je prípad spoločnosti Google. Vo viacerých štátoch EÚ spoločnosť čelila lobingu miestnych médií. Tie sa sťažovali na to, že služba Google News by im mala platiť za to, že zverejňuje odkazy na ich správy. Inak povedané, rozhodli sa čeliť dlhodobému prepadu príjmov v sektore nie inováciami, ale jednoducho tým, že to skúsia od niekoho vymátiť.

Vo Francúzsku Google sklonil hlavu a zriadil v roku 2013 pre médiá 60-miliónový „držhubný“ fond. Trpezlivosť však pretiekla, keď sa Španielsko rozhodlo zaviesť daň za každý link s mediálnym úryvkom, ktorý zobrazí vyhľadávacie služby, teda primárne Google. Odpoveď bola promptná: „Keďže

na Google News nezobrazujeme reklamu a nijako priamo nezarábame, takýto systém je pre nás neudržateľný. Od 16. decembra bude služba Google News v Španielsku ukončená.“

Toto spôsobilo v radách španielskych médií taký šok, že prakticky okamžite začali žiadať vládu a EÚ, aby Google nejako zastavili. Je

im totiž jasné, že bez Google News im návštevnosť drasticky klesne. Poklesne aj informovanosť sveta o dianí v Španielsku, keďže bude o zložitejšie vyhľadať primárne zdroje (niektorí špekulujú, že v supervolebnom roku 2015 sa toto španielskej vláde mimoriadne hodí).

Nie je to jediný front na ktorom Google a ďalšie technologické firmy v Európe bojujú. Od otravných „koláčikových zákonov“, ktoré nám zasypávajú obrazovky odklikávacím EU-spamom, až po tie veľké, ako je „právo na zabudnutie“. Po rozhodnutí Európskeho

súdneho dvora v roku 2014 sú vyhľadávacie povinné na požiadanie zrušiť indexáciu akejkoľvek zmienky o danej osobe v akejkoľvek podobe (hoci len v komentári pod článkom). Teoreticky by mala byť každá žiadosť posúdená, to je však prirodzene technicky absolútne nemožné. Google tak maže väčšinu (60%) zmienok na požiadanie. Že je toto právo primárne využívané politikmi a kriminálkami asi netreba zdôrazňovať.

Od mája 2014 Google dostal 185 000 žiadostí a zmazal z indexu 670 000 výsledkov vyhľadávania (t.j. znemožnil dohľadanie daných článkov cez európske verzie vyhľadávacieho Google). EÚ stále nepochopila starú pravdu, že čo je na Internete, je tam už navždy, a že internet sa nerovná Google. Najnovšie dokonca prebieha iniciatíva, aby boli vyhľadávacie povinné zmazať záznamy nielen z európskych, ale aj amerických indexov použitých na zobrazenie výsledkov v Európe.

Tá najväčšia bitka sa ešte len chystá. Európska komisia uvažuje nad núteným rozdelením Googlu na vyhľadávacie a iné služby. Vyhľadávanie je základom, na ktorom Google buduje svoje platené služby a ťažko si predstaviť, že akékoľvek nútené rozdelenie akceptuje len tak. Niektorí komentátori odporúčajú, aby Google spravil v Európe to, čo v Číne – jednoducho odišiel. Európanom by tak ostalo využívať americké verzie služieb.

Alebo nás možno zachráni eurokrati a zadotujú európsky vyhľadávateľ. Keď môžu mať v Rusku štátny webový vyhľadávateľ Sputnik, prečo by sme my mali byť horší? Určite by bol sociálne-ekologicky-rasovo-genderovo-spotrebiteľsky korektný.

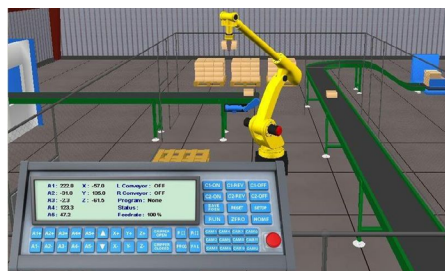
aktuality.sk, 22.12.2014

Zavádzajúca produktivita práce

Radovan Ďurana

Produktivita práce je užitočný ukazovateľ pri porovnávaní krajín. Problém nastáva, ak sa na jej základe robia závery hospodárskej politiky.

Predstavte si, že ste operátorom malej vodnej elektrárne. Neprší, už sa ani Hron nesplavuje. Vy tam však musíte sedieť, pravidelne kontrolovať všetky ukazovatele, prípadne upravovať prietok vody turbínou. Oproti mi-

nulému roku elektrárne vyrobí polovicu elektriny. Príde za vami ekonóm a povie: vaša produktivita išla dolu vodou, strhneme vám z platu. Ste skutočne menej produktívny? Nie, to len ekonómia používa niekedy pojmy, ktoré neladia so sedliackym rozumom.

Produktivita vo všeobecnom vnímaní znamená, čo kto dokáže za jednotku času. Šikovná holička ostrihá tri hlavy za hodinu, menej ši-

kovná len dve. Bežný človek by povedal, že prvá je produktívnejšia. Ak tá druhá podniká v Bratislave, kým tá prvá v Svidníku, tak dve hlavy vygenerujú vyššie tržby ako tri hlavy, pokojne aj trikrát. Aj po odčítaní nájomu a nákladov na elektrinu ostane holička v Bratislave viac. Pre ekonóma je produktívnejšia holička v Bratislave.

Uvidíme o dva roky

Hodinová produktivita práce sa pre celé Slovensko spočíta jednoducho. Zoberie sa vytvorená pridaná hodnota a vydeli sa počtom odrobených hodín. Čo z toho vyplýva, ukážeme na príklade.

Spustíte novú diaľkovo ovládanú elektrárňu? Produktivita rastie. Predáte viac online kópií antivírusového programu? Opäť nárast. Produktivita môže rásť bez toho, aby jediný človek získal viac zručností, schopností, aby bol trochu šikovnejší. Z pohľadu celej ekonomiky je produktivita práce hodnotný ukazovateľ, najmä keď robíte porovnania medzi krajinami. Problém je, ak sa na základe produktivity práce robia závery hospodárskej politiky. Rast produktivity totižto nie je rovnomerný pre celú ekonomiku.

Sektory náročné na kapitálové investície dokážu v krátkom čase významne zvýšiť objem výroby. V roku 2012 automobilky vyrobili o

44,5 percenta viac áut ako rok predtým, pričom rast počtu zamestnancov bol minimálny. Takýto nárast je v sektore služieb, ubytovania či maloobchodu nemožný.

Nie je preto náhoda, že v Nemecku dosiaľ neexistovala jedna minimálna mzda. Sektory si dohadovali individuálne minimálne mzdy, prípadne žiadne nemali. Spoločná minimálna mzda uzrela svetlo sveta až vtedy, keď Merkelová chcela ostať pri žezle a jej zavedenie zobchodovala s opozičnou stranou. Náklady jej zavedenia uvidíme až o dva roky, lebo sama Merkelová sa bojí jej dosahov, a preto vyrokovala množstvo výnimiek.

Je si vedomá, že medzi sektormi či regiónmi panujú veľké rozdiely. V stavebníctve na Slovensku mzdy stagnujú od roku 2010, pričom v priemysle vzrástli už viac ako o 15 percent. V maloobchode má viac ako 54 percent zamestnancov mzdu nižšiu ako 500 eur.

V celom hospodárstve je to len tretina zamestnancov. Zvyšovanie minimálnej mzdy má preto podstatne významnejšie dosahy v sektore služieb (napr. ubytovanie, stravovanie) ako v priemysle (aj tu sú výnimky, napr. textilný priemysel). Na to však nemyslí ani ministerstvo práce, ani odborári, ani analytici ministerstva financií, ktorí radi analyzujú len veľké čísla.

Inak ako dnes

Bolo by pritom naivné sporiť sa len v tom, či nejaké pracovné miesta vzniknú, či zaniknú. Odborári a vládni ekonómovia túto debatu majú radi, lebo nevytvorené pracovné miesta sa, pochopiteľne, spočítať nedajú. Nízko-príjmoví zamestnanci však na zvyšovanie minimálnej mzdy doplácajú preukázateľne aj inak. Či už vyšším počtom nezaplatených odpracovaných hodín, menším objemom školení, nechotou zamestnávateľov zvyšovať ich zručnosti. Ostávajú tak dlhodobí poberateľmi minimálnej mzdy.

Sociálne orientovaná vláda by preto k minimálnej mzde pristupovala úplne inak ako dnes. Uvažovala by o rôznych minimálnych mzdách pre odlišné regióny či sektory. Analyzovala by tvorbu nových pracovných miest a vývoj pridanej hodnoty v malých podnikoch, ktoré zamestnávajú tretinu zamestnancov Slovenska. Realita je bohužiaľ iná a aj renovaní ekonómovia sú spokojní, ak sa minimálna mzda zvyšuje o hodnotu priemerného rastu produktivity práce. Lenže tak ako v mnohých iných oblastiach priemerné hodnoty sú pekným údajom, ale zlým návodom pre hospodárske politiky.

Sme, 14.2.2014

Kríza v Európe v roku 2014

Martin Vlachynský

Rok 2014 eurozóna prežila. A skoro to už vyzeralo, že dobre.

Európa začala rok 2014 v dobrej nálade. Ešte v decembri 2013 opustilo záchranný program Írsko, v roku 2014 ho nasledovalo Španielsko (kde záchranný program bol určený pre banky) a Portugalsko. Po prvý krát bolo na trhu úspešné Grécko, keď predalo dlhopisy za 3 miliardy eur a dalo tak nádej, že už sa bude schopné financovať na trhu samo. Podobne aj nedávno zbankrotovaný Cyprus úspešne predal investorom nový dlh. Program OMT, pomocou ktorého si ECB v roku 2012 výraznejšie otvorila možnosť nakupovať dlh členských štátov za novovytvorené peniaze, sa zdal byť zázračným liekom. Úroky na dlhopisoch členských krajín počas celého roka padali a dokonca aj takí problémoví hráči ako Španielsko dosahovali najnižšie úroky v celej svojej histórii. Napriek tomu stále pália európsku ekonomiku tri problémy. Rozpočty, ekonomický rast a banky.

Popluchy v pokladniciach jednotlivých štátov, ktoré sa rozoznali v rokoch 2008-2009, na čas prestali tak intenzívne zvonieť. Bolo to však kvôli tomu, že investori zase začali štátom ochotne požičiavať. Väčšina členských štátov Európy pokračovala vo vytváraní deficitov a rastu dlhu. Eurozóna ako celok by mala skončiť na deficite -2,6%, len 8 krajín bude mať schodok nižší ako 3%.

Dlh pod 60% HDP budú mať len 4 krajiny. Za čiastočné zlepšovanie zlých výsledkov je zodpovedná snaha nájsť dodatočné daňové príjmy, čo nijak nepomohlo stále pridusenej ekonomike.

Ekonomický rast v Európe sa aj v roku 2014 podobal skôr na nerast. Rast nezamestnanosti sa síce už zastavil, avšak pekne vysoko. Výkladnou skriňou týchto problémov sa stalo Francúzsko, ktoré v roku 2014 prevzalo od Grécka úlohu čiernej ovce Európy. Krajine sa fiškálnym cieľom ani nepodarilo priblížiť a deficit na najbližšie roky je naplánovaný nad troma percentami HDP. Podiel verejných výdavkov v dýchavičnej ekonomike stúpol aj v roku 2014. Popularita prezidenta Hollandeho je naopak rekordne nízka. Napriek príslušným reforiem všetkého možného sa francúzskym politikom darí produkovať najmä rôzne kombinácie prosieb s vyhrážkami, aby si zvyšok Európy nerobil z Francúzska srandu. Najmä po tom, ako sa koncom roka začalo oficiálne hovoriť o možnosti dať Francúzsku konečne raz pokutu za nesplnenie dohodnutých cieľov.

Zhruba podobne je na tom aj tretia najväčšia ekonomika Eurozóny. Taliansko však ekonomickú aj politickú (má už štvrtého premiéra od začiatku krízy a trinásteho za posledných 20 rokov) komédiu začalo hrať dávno pred súčasnou krízou a jeho gigantický dlh a ne-

schopnosť reformovať sú akosi už brané ako súčasť folklóru.

Obavy však panujú okolo talianskych bánk, ktoré s prehľadom dopadli najhoršie v tohtoročných bankových stres testoch. Samotné stres testy dopadli presne tak, ako všetci očakávali – nemastne, neslano, testujúci zvolili také pravidlá, aby banky testy prežili. Celkovo 25 zo 128 testovaných bánk má nejaké problémy, ale všetky ich už údajne vyriešili, či sú na najlepšej ceste ich vyriešiť.

Človek by si už povedal, že po tom všetkom budú konečne pokojné euro-Vianoce. A zrazu je Grécko späť v centre pozornosti. Presunutie volieb miestneho prezidenta na skorší termín a hrozba menom SYRIZA celej Európe pripomenulo, že krajina má vlastne stále ten obrovský nezaplatiteľný dlh, ktorého riešenie (čiastočný bankrot) visí vo vzduchu. Aténska burza sa prepadla najviac od roku 1987 a úroky na gréckych dlhopisoch vyleteli až na 9%, čo by znamenalo koniec nádejiam na financovanie na trhu.

Aj túto situáciu sa možno na čas podarí zachrániť. Ale je to tvrdá pripomienka toho, že kríza v Európe tu s nami bude aj v roku 2015.

eurokriza.sk, 25.12.2014

Cena štátu na univerzitách v Nitre

Ján Dinga prednášal dňa 10.12.2014 o Cene štátu a mýtoch vo verejných financiách na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite a Univerzite Konštantína filozofa v Nitre. Zároveň predstaví publikáciu Rómovia a sociálne dávky a projekt rómsky mýtus.

Prednášky absolvovalo viac než 100 študentov a pedagógov. Diskutovalo sa o výške dôchodkov, daňových licenciách, aj dotáci-

ách do cestovného ruchu.

Študentov zaujala aj séria obrázkov Šetriť sa už nedá, ktorá vyberá neefektívne nakladania s verejnými financiami.

Ak máte záujem o prednášku Cena štátu alebo Rómsky mýtus na vašej strednej alebo vysokej škole, napíšte nám na jana.kostovcova@iness.sk

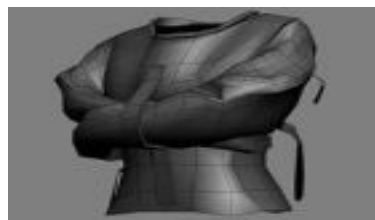

Prečo ľuďom hrabe – ekonomické mýty

V priestoroch divadla GunaGu v Bratislave sa vo štvrtok 18.12.2014 uskutočnila diskusia v rámci série „Prečo ľuďom hrabe“ s podtitulom „Mýty a bludy v ekonómii a hospodárskej politike“. Diskusiu organizovala Spoločnosť pre občiansku diskusiu.

Diskusie sa zúčastnil aj analytik INESS Mar-

tin Vlachynský, ďalšími hosťami boli Ivan Mikloš a Miroslav Beblavý, moderoval František Šebej. Rozoberali sa práce Daniela Kahnemana, Bryana Caplana, ale aj konkrétne mýty ako autarkia, či škodlivosť trhu.

Cena štátu a makrovojvoj pre ČSOB

Radovan Ďurana prednášal dňa 4.12.2014 v Bratislave pre 30 zamestnancov ČSOB o

súčasnóm makrovojvoji a Cene štátu.

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Severokórejské start-upy

S výnimkou vojnových zón len ťažko (ak vôbec) nájdeme horšie miesto na biznis ako Severnú Kóreu. V bizarnom kráľovstve rodiny Kim hrozí poprava prakticky za čokoľvek a štát sa snaží regulovať každý detail života jeho obyvateľov. Čeliac podmienkam, o akých sa v takom Silicon Valley ani nesníva, v krajine vyrástla generácia podnikateľov.

Severná Kórea sa v budovaní komunizmu dostala „najďalej“ a v 50. rokoch v krajine prakticky zanikol obchod s potravinami a začal fungovať aký-taký prídelový systém. Po strate sovietskeho partnera sa však rýchlo zrútil aj kórejský systém sebestačnosti postavený na doktríne Čučche. V rokoch 1994-1998 vypukol hladomor, ktorý zabil podľa odhadov 1-16% kórejskej populácie.

Kto hral podľa pravidiel, zomrel. Preto sa v krajine pomerne rýchlo vytvoril rozsiahly čierny trh, na ktorom participovala väčšina populácie. Na rozdiel od toho nášho socialistického čierneho trhu, kde sa točili podpuťové sviečkové a skladačky Eska, v KĽDR to boli najmä základné potraviny. Postupne sortiment narástol.

Ako priblížila Yeonmi Park, 21-ročná utečienkyňa, s biznisom začínajú už deti. Obchodujú prakticky s čímkoľvek, od ovocia až po cigarety, či zahraničné filmy. Podľa prieskumu autorov knihy Svedok transformácie viac

ako polovica utečencov mala pred útekem celý svoj príjem zo súkromných aktivít.

Utečenci v Južnej Kórei majú problémy zaradiť sa do života. Napriek tomu sa aj medzi nimi objavujú úspešní podnikatelia. Napríklad Chon Chol-woo, majiteľ populárnej siete fastfoodov, či Kim Sung-il, ktorý po sérii piatich bankrotov nakoniec úspešne rozbehol továreň na spracovanie kurčiat.

ANTI MARKET

Nastavené zrkadlo

Pred pár dňami sa takmer nepovšimnuté zjavilo vyhlásenie SPOROPS – Spoločnosti rozumných spotrebiteľov Slovenska.

V tlačovej správe vyzývajú občanov Slovenska, aby im pomohli vytvoriť investičný fond, ktorý by od Enel-u odkúpil podiel v Slovenských elektrárnach. Návrh údajne poslali aj samotnému vedeniu talianskej firmy.

V prvom momente správu zaradíte do kolónky „naivná kuriozita“. Ten plán skutočne naivný a odtrhnutý od reality je. Vytvoriť investičný fond, ktorý by vyzbieral od investorov miliardu či viac eur je veľmi náročná úloha aj pre veľkú finančnú spoločnosť s rokmi skúseností, veľkým vlastným imaním a top odborníkmi. Žiadna by sa do toho ani nepustila, pretože kto by robil investičný fond, ktorý nakupuje jediné aktívum? Ak by aj bola cena podielu SE vďaka bremenu nedostavaných Mochoviec nízka (a Enel by sa napriek tomu rozhodol podiel predať) - kde by tento fond

zobral ďalšie prostriedky na dokončenie elektrárne? Ktorá banka by to úverovala?

Ale dobre, zahrajme sa hru. Predstavme si, že takýto fond by skutočne vznikol a začal zháňať investorov. Koľkí z tých, ktorí tvrdia, že SE (či iné podniky) by mali byť „naše“, či v „rukách Slovákov“ by bolo ochotných vložiť do takéhoto fondu čo i len 100 eur? Koľko z nich si kúpilo akcie Enel (ktoré sú bežne dostupné na burze) a stalo sa tak spoluvlastníkmi Slovenských elektrární? Je paradoxom, že v súkromí sú Slováci extrémne konzervatívni investori (stačí sa pozrieť, do ktorých fondov povražali peniaze v DSS-kách), no zároveň mnohí žiadajú, aby štát zaťahoval všetkých daňovníkov do investícií, ktoré nesú nezanedbateľné riziko.

Skúsme v hre ešte pokračovať a predstavme si, že fond by našiel dosť občanov-investorov a zakúpil podiel. Súhlasili by títo občania s tým, aby im robila polícia v podniku náhodné návštevy a odnášala dokumenty? Aby sa nemohli spoľahnúť, či môžu alebo nemôžu prevádzkovať prenajaté elektrárne? Aby nemohli rozhodovať o tom, za akú cenu budú predávať elektrinu domácnostiam? Pretože toto sú len niektoré problémy, ktorým musia čeliť podnikatelia v energetike u nás.

Nakoniec by takýto „investičný fond“ bol ešte skvelým výukovým programom, ale s pravdepodobne negatívnym výnosom.

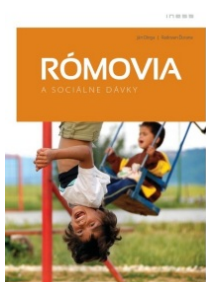
INESS Publikácie & Policy Notes

Publikácia s názvom **Atómová hrozba** a podtitulom *Prehnané podnikateľské sebavedomie slovenskej vlády a poskytnuté štátne garancie môžu vyjsť slovenských spotrebiteľov drah* sa venuje sa ekonomickým dopadom plánovanej výstavby Nového jadrového zdroja v Jaslovských Bohuniciach na spotrebiteľov elektriny.

Odvaha na nové sociálne služby predstavuje alternatívny pohľad na poskytovanie sociálnych služieb oproti súčasnej štátom financovanej schéme podpory inštitucionálnej starostlivosti. Publikácia popisuje príčiny a dôvody, prečo starostlivosť poskytovaná v rámci prirodzených komunit je nielen hodnotnejšia z pohľadu prijímateľov týchto služieb, ale v konečnom dôsledku aj lacnejšia pre daňového poplatníka.

Publikácia **Rómovia a sociálne dávky** vyvracia rozšírené presvedčenie o tom, že pracujúca majorita žije zo svojich daní najmä mnohopočetné rómske rodiny poberajúce sociálne dávky. Publikácia detailne rozoberá smerovanie rôznych sociálnych dávok v spoločnosti. Súčasťou je aj webová stránka iness.sk/mytus.

Minimálna mzda – účinný nástroj na zvyšovanie nezamestnanosti. Cieľom zvyšovania minimálnej mzdy je znižovanie chudoby a zvyšovanie sociálneho štandardu pracujúcich. INESS pri tejto príležitosti vypracoval publikáciu *Minimálna mzda – účinný nástroj zvyšovania nezamestnanosti*, ktorá sa zaoberá závermi dlhodobého výskumu vplyvu minimálnej mzdy na trh práce, rovnako ako analýzou slovenských dát.

Monitoring čerpania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti v období 2007-2011 s podtitulom *Nákladné zvyšovanie počtu nových lôžok a zariadení, izolácia klientov od komunit pretrvávajú.* Autori v tejto publikácii pripravili rozsiahlu analýzu využívania štrukturálnych fondov na sociálnu oblasť, identifikovali kľúčové problémy a navrhli možné cesty ich zlepšenia.

INESS Policy Note 1/2013 Investičné stimuly

Venovaný problematike investičných stimulov na Slovensku. Dozvieme sa zaujímavé štatistiky a zhodnotenie efektivity. Záver patrí trom alternatívnym reformám súčasnej politiky poskytovania investičných stimulov.

INESS Policy Note 5/2012 Nižšími odvodmi za vyššiu zamestnanosť

Jednou z najväčších prekážok vytvárania nových pracovných miest na Slovensku je vysoká miera odvodového zaťaženia. Zlepšenie situácie by mohlo priniesť zníženie odvodového zaťaženia nízkoprijmovým skupinám podľa návrhu opísaného v tomto INESS Policy Note. Návrh by podporil vznik tisícov pracovných miest a zníženie odvodov by pocítili státisíce zamestnancov.

INESS Policy Note 4/2012 Ako znížiť výdavky v oblasti: Podpora osobnej železničnej dopravy

Zameraný na možnosti šetrenia verejných zdrojov. Dozvieme sa v ňom, na ktorých tratiach by bolo pre štát výhodnejšie poslať taxíky miesto vlakov a aká je potenciálna úspora v prípade ďalšieho rušenia tratí.

INESS Policy Note 3/2012 Penzijný systém, kam SMERuješ?

Reforma dôchodkového systému bude vytvárať v dohľadnej budúcnosti obrovské schodky. Vplyvom reformy klesnú dôchodky dnes ešte pracujúcim státisícim ľudí mesačne o desiatky až stovky eur. Táto reforma nebola posledná, treba sa pripraviť na ďalšie znižovanie dôchodkov. Penzijný systém by mal byť prehodnotený od základov, parametrické zmeny nestačia.

INESS Knihy

MARTIN ŠTEFANKO: EKONÓMIA SLOBODY

E-kniha popisuje základné myšlienky rakúskej školy ekonómie a ich aplikácie. Rakúska škola dávno pred kolapsom komunizmu popisala problémy socialistického ekonomického plánovania a jej dnešní predstavitelia úspešne predpovedali finančnú krízu.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline? Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii *Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom*.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Politický projekt euro má vážne problémy. Zdá sa, že Friedmanova kľatba sa začala naplňovať. Best-seller nemeckého ekonóma Philippa Bagusa v slovenskom vydaní TRIM Broker a INESS.

Všetky publikácie a Policy Notes si môžete zdarma stiahnuť na stránke iness.sk v sekcii Publikácie.

Knihy je možné zakúpiť osobne v kancelárii INESS (okrem e-knží) alebo na dobierku objednávkou cez [sekcii Knihy](http://iness.sk) na stránke iness.sk.